

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Сумська філія
Кафедра соціально-економічних дисциплін

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

з навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та охорона праці»
обов'язкових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

262 Правоохоронна діяльність (правоохоронна діяльність)

за темою – «Організаційно-правовий механізм та методи запобігання
надзвичайним ситуаціям та усунення їх наслідків»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023р. № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою
Сумської філії
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 29.08.2023р. № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2023р. № 7

Розглянуто на засіданні кафедри соціально-економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2023р. № 2

Розробник:

завідувач кафедри соціально-економічних дисциплін Сумської філії ХНУВС,
кандидат економічних наук, доцент Лук'янихіна О.А.

Рецензенти:

1. Декан факультету технічних систем та енергоефективних технологій Сумського державного університету, кандидат технічних наук, професор Гусак О.Г.
2. Т.в.о. завідувача кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ, капітан поліції, кандидат педагогічних наук, доцент Боровик М.О.

План лекції

1. Нормативно-правова база з безпеки життєдіяльності та цивільного захисту (ЦЗ).
2. Структурно-функціональна схема державного управління безпекою та захистом у НС в Україні:
 - 2.1. ЄДС ЦЗ України: складові, функції, завдання, режими функціонування.
 - 2.2 ДСНС: функції, завдання.
3. Організація навчання населення з питань цивільного захисту
4. Принципи та основні завдання захисту населення у НС.
5. Колективні засоби захисту.

Рекомендована література

Основна

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996. № 254к/96-ВР. // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Кодекс цивільного захисту: Закон України від 02.10.2012 за № 5403-VI. // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
3. Положення про єдину державну систему цивільного захисту: затверджено постановою КМУ від 9 січня 2014 р. № 11. // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF#Text>
4. Положення «Про державну службу України з надзвичайних ситуацій»; Указ Президента України від 16.01.2013р. № 20/2013. // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/20/2013?nreg=20%2F2013&find=1&text=%EF%EE%E2%F1%FF%EA%E4%E5%ED%ED%EE%E3%EE&x=-888&y=-15865#n22>
5. Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та зв'язку у сфері цивільного захисту: Постанова КМУ України № 733 від 27 вересня 2017 р. // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/733-2017-%D0%BF>
6. Порядок здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях: Постанова КМУ №444 від 26 червня 2013 р. // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/444-2013-%D0%BF>
7. Про Концепцію захисту населення і територій у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій: Указ Президента України від 26 березня 1999 року // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: № 284/99. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/284/99#Text>
8. Про затвердження Плану реагування на надзвичайні ситуації державного рівня: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 березня 2018 р. № 223 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада

(ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/223-2018-%D0%BF#Text>

9. Про затвердження порядку організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту: Наказ МВС України від 11.09.2014 № 934. Офіційний сайт Національної поліції URL: <https://www.npu.gov.ua/about/normativna-baza/pidzakonni-akti.html>
10. Положення «Про державну службу України з надзвичайних ситуацій»; Указ, Президента України; від 16.01.2013 № 20/2013. // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/20/2013?nreg=20%2F2013&find=1&text=%EF%EE%E2%F1%FF%EA%E4%E5%ED%ED%EE%E3%EE&x=-888&y=-15865#n22>;
11. Про затвердження Плану реагування на радіаційні аварії Наказ N 87/211 від 17.05.2004 Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10 червня 2004 р. за № 720/9319. // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0720-04>
12. Про затвердження Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби ЦЗ та Статуту дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж Наказ МВС України від 26 квітня 2018 року № 340. // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0801-18#Text>
13. Інструкція про порядок взаємодії між Державною службою України з надзвичайних ситуацій, Національною поліцією України та Національною гвардією України у сфері запобігання і реагування на надзвичайні ситуації, пожежі та небезпечні події: Наказ МВС України від 22.08.2016 № 859. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 14 вересня 2016 р. за № 1254/29384 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1254-16#n15>
14. Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії територіальних органів поліції та міжрегіональних територіальних органів Національної поліції України під час реагування на надзвичайні ситуації, у випадку введення правового режиму воєнного чи надзвичайного стану : Наказ МВС України від 31 жовтня 2016 року № 1129 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-17#Text>
15. Про затвердження Інструкції про порядок дій органів (підрозділів) поліції в разі виявлення радіоактивних, хімічних та ядерних матеріалів або отримання інформації про порушення правил чи незаконне поводження з ними : Наказ МВС України від 06.09.2017 № 754. // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-17#Text>
16. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / [В. В. Сокурєнко, О. М. Бандурка, С. М. Бортник та ін.]; за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 308 с.

URI: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/10837>

Додаткова

1. Безпека життєдіяльності : підручник. / [О. І. Запорожець, Б. Д. Халмурадов, В. І. Применко та ін.] К. : «Центр учбової літератури», 2013. 448 с. URL: <https://kpmu.km.ua/upload/medialibrary/8ca/BYEITYENA-zykhkhzhkyaoersfkhk-Iatsuszyeshch.pdf>
2. Ключко А. М., Собина В. О. Формування правових основ взаємодії органів правоохорони, місцевого самоврядування та Державної служби України з надзвичайних ситуацій. *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Сер.: Державне управління*. 2018. Вип. 1(8). С. 424-432. DOI: 10.5281/zenodo.1240814. URI: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5594>
3. Лук'янихіна О.А. Діяльність ЄДС ЦЗ в мирний період і в умовах воєнного стану. *Проблеми цивільного захисту населення та безпеки життєдіяльності: сучасні реалії України: IX Всеукраїнська заочна науково-практична конференція* (м. Київ, Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, 28 квітня 2023 року). К., 2023. С.99-100
4. Мельниченко О. А. Механізми державного управління надзвичайними ситуаціями: сутність та складові. *Державне будівництво*. 2014. № 1. URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/DeBu/2014-1/index.html>.

Текст лекції

Цивільний захист – це функція держави, спрямована на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків і надання допомоги постраждалим у мирний час та в особливий період.

Координацію діяльності органів виконавчої влади у сфері цивільного захисту у межах своїх повноважень здійснюють:

- 1) Рада національної безпеки і оборони України;
- 2) Кабінет Міністрів України.

Для координації робіт з ліквідації конкретної надзвичайної ситуації та її наслідків на державному, регіональному, місцевому та об'єктовому рівнях утворюються спеціальні комісії з ліквідації надзвичайної ситуації.

1. Нормативно-правова база з безпеки життєдіяльності та ЦЗ.

ЦЗ забезпечується з урахуванням особливостей, визначених Законом України "Про основи національної безпеки України", суб'єктами, уповноваженими захищати населення, території, навколишнє природне середовище і майно, згідно з вимогами Кодексу цивільного захисту - у мирний час, а також в особливий період - у межах реалізації заходів держави щодо оборони України.

1. Конституція України //Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст.141.
 2. [Кодекс цивільного захисту України](#): Закон України від 02.10.2012 за № 5403-VI / / Голос України. – 2012. – № 220 (20.11.2012)
 3. Про заходи щодо підвищення рівня захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру: Указ Президента України № 80/2001 від 9 лютого 2001 року.
 4. Про затвердження Плану реагування на надзвичайні ситуації державного рівня: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2001 року № 1567.
 5. Положення «Про державну службу України з надзвичайних ситуацій»; Президент України; Указ, Положення від 16.01.2013 № 20/2013;
 6. Про Концепцію захисту населення і територій у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій: Указ Президента України № 284/99 від 26 березня 1999 року.
 7. Про затвердження Плану реагування на надзвичайні ситуації державного рівня: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 березня 2018 р. № 223
 8. Про затвердження Плану реагування на надзвичайні ситуації державного рівня: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 березня 2018 р. № 223
- Та інші

2. Структурно-функціональна схема державного управління безпекою та захистом у НС в Україні:

Рівні ЄДС ЦЗ	Органи управління ЄДС ЦЗ запобігання і реагування на НС техногенного і природного характеру				Територіальні підсистеми ЄДС ЦЗ
	Координуючі	Постійні		Повсякденні	
Загально-державний	Рада Національної безпеки і оборони Державна комісія з питань ТЕБ та НС Спеціальна Урядова комісія	КМУ, ДСНС		Оперативно-чергові служби	
			Органи з НС м-в і відомств		
Регіональний	Комісії з питань ТЕБ та НС держадміністрацій	Державні адміністрації, управління (відділи) з питань НС	Органи з НС регіонал. служб м-в і відомств	Оперативно-чергові служби управлінь (відділів) з питань НС	
Місцевий			Органи з НС місц. служб м-в і відомств		
Об'єктовий	Об'єктові комісії з питань ТЕБ та НС	Структурні підрозділи об'єктів або спец. призначені особи з питань НС		Оперативно-чергові служби з НС об'єктів	
			Функціональні підсистеми ЄДС ЦЗ		

Основні принципи здійснення цивільного захисту(Стаття 7 Кодексу ЦЗ).

- 1) гарантування та забезпечення державою конституційних прав громадян на захист життя, здоров'я та власності;
- 2) комплексного підходу до вирішення завдань цивільного захисту;
- 3) пріоритетності завдань, спрямованих на рятування життя та збереження здоров'я громадян;
- 4) максимально можливого, економічно обґрунтованого зменшення ризику виникнення надзвичайних ситуацій;
- 5) централізації управління, єдиноначальності, підпорядкованості, статутної дисципліни Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, аварійно-рятувальних служб;
- 6) гласності, прозорості, вільного отримання та поширення публічної інформації про стан цивільного захисту, крім обмежень, встановлених законом;
- 7) добровільності - у разі залучення громадян до здійснення заходів цивільного захисту, пов'язаних з ризиком для їхнього життя і здоров'я;

8) відповідальності посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування за дотримання вимог законодавства з питань цивільного захисту;

9) виправданого ризику та відповідальності керівників сил цивільного захисту за забезпечення безпеки під час проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.

Забезпечення реалізації державної політики у сфері цивільного захисту здійснюється єдиною державною системою цивільного захисту, яка складається з функціональних і територіальних підсистем та їх ланок.

Державна служба України з надзвичайних ситуацій (ДСНС) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ і який реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності.

Основні завдання ДСНС (за Постановою КМ України від 16 грудня 2015 р. № 1052 «Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій»):

1) реалізація державної політики у сфері цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, запобігання їх виникненню, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності;

2) здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням і виконанням вимог законодавства у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб;

3) внесення на розгляд Міністра внутрішніх справ пропозицій щодо забезпечення формування державної політики у зазначених сферах;

4) реалізація в межах повноважень, передбачених законом, державної політики у сфері волонтерської діяльності.

Єдина державна система цивільного захисту – сукупність органів управління, сил і засобів центральних та місцевих органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, виконавчих органів рад, підприємств, установ та організацій, які забезпечують реалізацію державної політики у сфері цивільного захисту;

Органи управління цивільного захисту - органи виконавчої влади, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, виконавчі органи рад та їх структурні підрозділи, призначені для безпосереднього керівництва діяльністю у сфері цивільного захисту відповідно до компетенції;

Основною метою функціонування єдиної державної системи цивільного захисту є забезпечення реалізації державної політики у сфері цивільного захисту у мирний час та в особливий період.

Єдина державна система цивільного захисту (ЄДС ЦЗ) виконує завдання, визначені у статті 8 Кодексу цивільного захисту України.

Керівництво ЄДС ЦЗ здійснює Кабінет Міністрів України.

Безпосереднє керівництво діяльністю єдиної державної системи цивільного захисту здійснює ДСНС.

Єдина державна система цивільного захисту (ЄДС ЦЗ) складається з постійно діючих **функціональних** і **територіальних** підсистем та їх ланок.

Функціональні підсистеми (ЄДС ЦЗ) (далі – функціональні підсистеми) створюються у відповідних сферах суспільного життя центральними органами виконавчої влади з метою захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій у мирний час та в особливий період, забезпечення готовності підпорядкованих їм сил і засобів до дій, спрямованих на запобігання і реагування на надзвичайні ситуації.

Безпосереднє керівництво діяльністю функціональної підсистеми здійснюється керівником органу чи суб'єкта господарювання, що створив таку підсистему.

Перелік центральних органів виконавчої влади, що створюють функціональні підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту

МВС	підсистема забезпечення публічної (громадської) безпеки і порядку, безпеки дорожнього руху (через Національну поліцію і Національну гвардію)
Міндовкілля	підсистема моніторингу навколишнього природного середовища
	підсистема запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій в зоні відчуження і зоні безумовного (обов'язкового) відселення (через ДАЗВ)
	підсистема протипаводкових заходів (через Держводагентство)
	підсистема охорони і захисту лісів (через Держлісагентство)
	підсистема запобігання і реагування на надзвичайні ситуації у сфері рибного господарства (через Держрибагентство)
Мінекономіки	підсистема захисту сільськогосподарських рослин і тварин (через Держпродспоживслужбу)
	підсистема забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення (через Держпродспоживслужбу)
	підсистема державного матеріального резерву (через Держрезерв)
	підсистема запобігання надзвичайним ситуаціям і ліквідації їх наслідків в організаціях і на об'єктах галузей промисловості
Міненерго	підсистема безпеки електроенергетичного та ядерно-промислового комплексів
	підсистема безпеки нафтогазового комплексу
	підсистема безпеки вугільно-промислового комплексу
Мінінфраструктури	підсистема запобігання і реагування на загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій на залізничному транспорті
	підсистема запобігання і реагування на загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій на морському і річковому транспорті в акваторії торговельних портів, організації пошуково-рятувальних робіт в акваторії Чорного та Азовського морів
	підсистема запобігання і реагування на загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій у дорожньому господарстві (через Укравтодор)
Мінрегіон	підсистема безпеки у сфері експлуатації об'єктів житлово-комунального господарства

МОЗ	підсистема медичного захисту населення
МОН	підсистема навчання дітей дошкільного віку, учнів та студентів діям у надзвичайних ситуаціях (з питань безпеки життєдіяльності)
Міноборони	підсистема запобігання надзвичайним ситуаціям і ліквідації їх наслідків у підпорядкованих організаціях, на підвідомчих об'єктах і територіях
Мінкультури	підсистема запобігання надзвичайним ситуаціям і ліквідації їх наслідків на об'єктах культури та захист об'єктів культурної спадщини, планування заходів щодо евакуації матеріальних цінностей, що належать до національної культурної спадщини
Мін'юст	підсистема запобігання надзвичайним ситуаціям в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах
ДСНС	підсистема реагування на надзвичайні ситуації, проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт

Територіальні підсистеми (ЄДСЦЗ) (далі – територіальні підсистеми) створюються в Автономній Республіці Крим, областях, мм. Києві та Севастополі з метою здійснення заходів щодо захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій у мирний час та в особливий період у відповідному регіоні.

Безпосереднє керівництво діяльністю територіальної підсистеми, її ланок здійснюється посадовою особою, яка очолює орган, що створив таку підсистему, ланку.

Органи управління та сили цивільного захисту

У складі (ЄДСЦЗ) функціонують:

- 1) постійно діючі органи управління цивільного захисту,
- 2) координаційні органи,
- 3) сили цивільного захисту функціональних і територіальних підсистем.

1. Постійно діючими органами управління цивільного захисту, до повноважень яких належать питання організації та здійснення заходів цивільного захисту, є:

- на державному рівні - Кабінет Міністрів України, ДСНС, а також центральні органи виконавчої влади, що створюють функціональні підсистеми, та підрозділи з питань цивільного захисту у складі їх апаратів;
- на регіональному рівні - Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації, підрозділи з питань цивільного захисту, які утворюються у їх складі, територіальні органи ДСНС;
- на місцевому рівні - районні, районні у мм. Києві та Севастополі держадміністрації, виконавчі органи міських (міст республіканського Автономної Республіки Крим і міст обласного значення) рад, підрозділи з питань цивільного захисту, які утворюються у їх складі, виконавчі органи селищних та сільських рад, підрозділи територіальних органів ДСНС;
- на об'єктовому рівні – керівні органи підприємств, установ та організацій, а також підрозділи (посадові особи) з питань цивільного захисту, які утворюються (призначаються) такими органами відповідно до законодавства.

2. Координаційні органи:

- на загальнодержавному рівні - Державна комісія з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій;

- на регіональному рівні - комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій (ТЕБ та НС) Автономної Республіки Крим, областей, м. Києва та Севастополя;
- на місцевому рівні – комісії з питань ТЕБ та НС районів, міст, районів у містах, селищ;
- на об'єктовому рівні – комісії з питань НС підприємств, установ та організацій.

Діяльність зазначених комісій проводиться відповідно до положень про них.

Для координації робіт з ліквідації наслідків конкретної НС на державному, регіональному, місцевому та об'єктовому рівні у разі потреби утворюються спеціальні комісії з ліквідації наслідків НС, діяльність яких проводиться відповідно до положень про такі комісії.

Для забезпечення управління у режимі **повсякденного** функціонування органами управління та силами ЦЗ, координації їх дій, здійснення цілодобового чергування та забезпечення функціонування системи збору, оброблення, узагальнення та аналізу інформації про обстановку в районах виникнення надзвичайних ситуацій функціонують:

1) на державному рівні:

- оперативно-чергова служба державного центру управління в надзвичайних ситуаціях ДСНС;
- оперативно-чергові (чергові, диспетчерські) служби центральних органів виконавчої влади (у разі їх утворення);

2) на регіональному рівні:

- оперативно-чергові служби пунктів управління Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій;
- оперативно-чергові служби центрів управління в надзвичайних ситуаціях територіальних органів ДСНС;
- оперативно-чергові (чергові, диспетчерські) служби територіальних органів центральних органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій (у разі їх утворення);

3) на місцевому рівні:

- чергові служби райдержадміністрацій та виконавчих органів міських рад;
- оперативно-чергові (чергові, диспетчерські) служби територіальних органів центральних органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій (у разі їх утворення);

4) на об'єктовому рівні – чергові (диспетчерські) служби підприємств, установ та організацій (у разі їх утворення).

У разі виникнення НС до роботи центрів управління в надзвичайних ситуаціях залучаються представники заінтересованих органів державної влади.

Для забезпечення сталого управління суб'єктами забезпечення цивільного захисту та виконання функцій, передбачених на **особливий** період, використовується відповідно до статті 72 Кодексу цивільного захисту України державна система пунктів управління.

Для управління єдиною ЄДС ЦЗ використовується телекомунікаційна мережа загального користування, телекомунікаційна мережа спеціального призначення та державна система урядового зв'язку.

3.Склад сил ЄДС ЦЗ:

- оперативно-рятувальна служба цивільного захисту (функціонує в системі ДСНС);
- аварійно-рятувальні служби;
- формування цивільного захисту;
- спеціалізовані служби цивільного захисту;
- пожежно-рятувальні підрозділи (частини);
- добровільні формування цивільного захисту.

Перелік центральних органів виконавчої влади, якими утворюються спеціалізовані служби цивільного захисту

Найменування центрального органу виконавчої влади	Найменування спеціалізованої служби, яка утворюється органом
Міненерго	спеціалізована служба енергетики
Мінрегіон	інженерна спеціалізована служба та комунально-технічна спеціалізована служба
Мінекономіки	спеціалізована служба із захисту сільськогосподарських тварин і рослин
	спеціалізована служба торгівлі та харчування
	технічна спеціалізована служба
Держрезерв	спеціалізована служба матеріального забезпечення
МОЗ	медична спеціалізована служба
Мінінфраструктури	спеціалізована служба транспортного забезпечення
ДСНС разом з Адміністрацією Держспецзв'язку, Держкомтелерадіо	спеціалізована служба зв'язку та оповіщення
МВС	спеціалізована служба охорони публічного (громадського) порядку
ДСНС	протипожежна спеціалізована служба

Складові сил ЦЗ функціональних підсистем:

- спеціалізовані професійні аварійно-рятувальні служби;
- об'єктові аварійно-рятувальні служби;
- об'єктові формування цивільного захисту;
- галузеві та об'єктові спеціалізовані служби цивільного захисту;
- державні пожежно-рятувальні підрозділи (частини), що забезпечують відомчу пожежну охорону;
- добровільні формування цивільного захисту.

Складові сил ЦЗ територіальних підсистем:

- підрозділи (частини) Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту;
- регіональні, комунальні, об'єктові аварійно-рятувальні служби та аварійно-рятувальні служби громадських організацій;

- об'єктові та територіальні формування цивільного захисту;
- територіальні та об'єктові спеціалізовані служби цивільного захисту;
- добровільні формування цивільного захисту.

Режими функціонування

Залежно від масштабу і особливостей надзвичайної ситуації, що прогнозується або виникла, в Україні або в межах конкретної її території встановлюється один із таких режимів функціонування єдиної державної системи цивільного захисту:

- повсякденного функціонування;
- підвищеної готовності;
- надзвичайної ситуації;
- надзвичайного стану.

Положенням про ЄДСЦЗ визначається перелік заходів, що здійснюються у відповідному режимі, завдання та порядок взаємодії суб'єктів забезпечення цивільного захисту під час функціонування зазначеної системи у відповідному режимі.

В умовах нормальної виробничо-промислової, радіаційної, хімічної, сейсмічної, гідрогеологічної, гідрометеорологічної, техногенної та пожежної обстановки та за відсутності епідемій, епізоотій, епіфітотій ЄДСЦЗ функціонує в режимі повсякденного функціонування.

Підстави для тимчасового введення в Україні або в межах конкретної її території для ЄДСЦЗ певного режиму

	режим підвищеної готовності	режим надзвичайної ситуації
Державний рівень	загроза виникнення надзвичайної ситуації державного рівня	виникнення надзвичайної ситуації, що класифікується як ситуація державного рівня;
Регіональний рівень	загроза виникнення надзвичайної ситуації регіонального рівня	виникнення надзвичайної ситуації, що класифікується як ситуація регіонального рівня
Місцевий рівень	загроза виникнення надзвичайної ситуації місцевого рівня	виникнення надзвичайної ситуації, що класифікується як ситуація місцевого рівня.

Рівень надзвичайної ситуації визначається відповідно до Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 березня 2004 р. № 368 (Офіційний вісник України, 2004 р., № 12, ст. 740; 2009 р., № 24, ст. 800; 2013 р., № 41, ст. 1477).

Комплекс підготовчих заходів є однаковим як для мирного, так і для воєнного часу.

Комплексний підхід до захисту населення і територій ґрунтується на об'єктивній необхідності проведення єдиних заходів у цій сфері, має враховувати поєднання впливу вражаючих чинників фізичного, хімічного, біологічного і морально-психологічного характеру, можливого застосування агресором сучасних засобів ураження.

Для оцінки характеру і наслідків НС, підготовки пропозицій для прийняття рішення щодо її локалізації або ліквідації, безпосереднього управління підпорядкованими силами та засобами Системи утворюються та направляються до зони НС:

- оперативна група ДСНС, до складу якої входить група управління рятувальними формуваннями ЦЗ з пересувним командним пунктом;
- оперативні групи центральних органів виконавчої влади, залучені до ліквідації НС;
- оперативні групи Міноборони, МВС, інших центральних органів виконавчої влади, які мають військові формування у зоні НС та поблизу;
- оперативна група СБУ;
- оперативні групи органів управління інших сил, залучені до ліквідації НС.

2. Основні принципи щодо захисту населення:

1. Захист населення планується і здійснюється диференційовано, залежно від економічного та природного характеру його розселення, виду і ступеня небезпеки можливих надзвичайних ситуацій.
2. Усі заходи щодо життєзабезпечення населення готуються заздалегідь і здійснюються на підставі законів держави.
3. При захисті населення використовують усі наявні засоби захисту (захисні споруди, індивідуальні засоби захисту, евакуацію із небезпечних районів та інше).
4. Громадяни повинні знати основні свої обов'язки щодо безпеки життєдіяльності, дотримуватись установлених правил поведінки під час надзвичайних ситуацій.

Принципи захисту впливають з основних положень Женевської конвенції щодо захисту жертв війни та додаткових протоколів до неї, можливого характеру воєнних дій, реальних можливостей держави щодо створення матеріальної бази захисту. До них належать:

- 1) **принцип безумовного примату безпеки**, відповідно до якого концепція прогресу поступається місцем концепції безпеки;
- 2) **принцип ненульового (прийняттого) ризику**, який полягає в намаганні досягти такого рівня ризику на підприємствах, який можна було б розглядати як прийнятний. Його параметри мають бути обґрунтовані;
- 3) **принцип плати за ризик**. Розмір плати залежить від потенційної небезпеки техногенних об'єктів і є пропорційним величині можливого збитку. Ця плата може бути розумним самообмеженням споживання суспільства. Ці кошти спрямовуються на створення системи попередньої безпеки та підвищення оплати на виробництвах, де не забезпечується безпека (наприклад, вугільні шахти) та на певні виплати за ризик, що мають стимулювати проведення заходів, спрямованих на забезпечення безпеки;
- 4) **принцип добровільності**, згідно з яким ніхто не має права наражати людину на ризик без її згоди;
- 5) **принцип невід'ємного права кожного на здорове довкілля**. Це право має бути гарантоване і захищене законом. Даний принцип передбачає обов'язки фізичних і юридичних осіб забезпечувати таке право і

проводити свою діяльність так, щоб не завдавати шкоди довкіллю; принцип правової забезпеченості передбачає, що всі аспекти функціонування системи захисту населення і територій регламентуються відповідними законами та іншими нормативно-правовими актами;

- 6) **принцип свободи інформації** щодо безпеки людини полягає в урахуванні громадської думки під час вирішення питань щодо будівництва небезпечних підприємств;
- 7) **принцип раціональної безпеки** передбачає максимально можливе економічно обгрунтоване зниження ймовірності виникнення надзвичайних ситуацій і пом'якшення їх наслідків;
- 8) **принцип превентивної безпеки** – максимально можливе значення ймовірності виникнення надзвичайних ситуацій;
- 9) **принцип необхідної достатності і максимально можливого використання наявних сил і засобів** визначає обсяг заходів щодо захисту населення і територій у разі загрози надзвичайних ситуацій.

Головною метою захисту населення і територій під час надзвичайних ситуацій є забезпечення реалізації державної політики у сфері запобігання і ліквідації їх наслідків, зменшення руйнівних наслідків терористичних актів та воєнних дій.

Основні групи заходів щодо забезпечення захисту населення у надзвичайних ситуаціях:

1. Повідомлення населення про загрозу і виникнення надзвичайних ситуацій та постійне його інформування про наявну обстановку.
2. Навчання населення вмінню застосовувати засоби індивідуального захисту і діяти у надзвичайних ситуаціях.
3. Укриття людей у сховищах, медичний, радіаційний та хімічний захист, евакуація населення з небезпечних районів.
4. Спостереження та контроль за ураженістю навколишнього середовища, продуктів харчування та води радіоактивними, отруйними, сильнодіючими отруйними речовинами та біологічними препаратами.
5. Організація і проведення рятувальних та інших робіт у районах лиха й осередках ураження.

Розглянемо детально спеціальний комплекс заходів, спрямований на захист населення, зменшення втрат та шкоди економіці у разі виникнення надзвичайних ситуацій, що має проводитися:

1. Оповіщення та інформування, яке досягається завчасним створенням і підтримкою у постійній готовності загальнодержавної, територіальних та об'єктових систем оповіщення населення.

Організація оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій здійснюється відповідно до положення, що затверджується Кабінетом Міністрів України.

Оповіщення – це доведення сигналів і повідомлень органів управління цивільного захисту про загрозу та виникнення надзвичайних ситуацій, аварій, катастроф, епідемій, пожеж тощо до центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій та населення (підпункт 31 пункту 1 стаття 2 Кодексу цивільного захисту України).

Оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій полягає у своєчасному доведенні відповідної інформації до органів управління цивільного захисту, сил цивільного захисту, суб'єктів господарювання, що належать до ЄДС ЦЗ, та населення і забезпечується шляхом здійснення заходів, визначених у статті 30 Кодексу цивільного захисту України.

Органи управління цивільного захисту здійснюють збір, підготовку, зберігання, оброблення, аналіз, передачу інформації з питань цивільного захисту та зобов'язані надавати населенню через засоби масової інформації оперативну та достовірну інформацію про загрозу виникнення та/або виникнення надзвичайних ситуацій з визначенням меж їх поширення і наслідків, а також про способи та методи захисту від них.

Оприлюднення інформації про наслідки надзвичайних ситуацій здійснюється відповідно до законодавства про інформацію.

Інформування з питань цивільного захисту здійснюється за формами та у строки, встановлені ДСНС.

Процес оповіщення включає доведення в стислий термін сигналів і повідомлень органів цивільного захисту про загрозу та виникнення НС до виконавчої влади, підприємств, установ, організацій і населення.

Система оповіщення забезпечує доведення сигналів оповіщення і подальшого інформування про порядок дії в НС до:

- чергових служб місцевих органів виконавчої влади;
- чергових аварійно-рятувальних служб;
- сил цивільного захисту;
- населення, яке знаходиться в зоні можливого ураження.

Залежно від рівня надзвичайної ситуації централізоване оповіщення здійснюється: оперативним черговим департаменту цивільного захисту населення Сумської обласної державної адміністрації.

Основним способом оповіщення населення про НС в умовах мирного та воєнного часу є передача інформації з використанням державних мереж проводового, радіо і телевізійного мовлення.

Для зосередження уваги населення перед передачею інформації вмикається сирени, виробничі гудки та інші сигнальні засоби, що буде означати подання попереджувального сигналу «*Увага всім!*», після якого негайно приводиться в готовність радіотрансляційні вузли, радіомовні і телевізійні станції, вмикаються мережі зовнішньої звукофікації.

За сигналом населення зобов'язане увімкнути радіотрансляційні та телевізійні приймачі для прослуховування нагального повідомлення.

За допомогою заздалегідь підготовлених текстів оповіщення буде здійснюватися по наступним каналам місцевого мовлення:

- телеканал «РТС Суми - Сумська ОДТРК»;
- ТРК «Відікон»;
- телеканал «ATV»;
- ефірний радіоканал Сумщини «Слобода FM»;
- д्रोнове радіомовлення.

Тексти повідомлень передаються протягом 5 хвилин державною мовою і мовою, якою користується більшість населення в регіоні з припиненням іншої передачі.

Повідомлення населення про загрозу виникнення НС.

Почувши звуки електросирен, виробничих гудків, інших сигнальних засобів, кожний громадянин зобов'язаний:

1. Увімкнути радіоприймач, телевізор місцевого мовлення.
2. Уважно прослухати звернення до населення, яке пролунає після відключення сирен, гудків тощо.
3. Продумати і виконати усі рекомендації, що пропонуються.
4. Винайти можливість сповістити про отриману інформацію сусідів чи знайомих, а за змогою надати їм допомогу.

Оповіщення на воєнний час або виникнення надзвичайної ситуації здійснюється за сигналами:

повітряна тривога – **ПОВІТРЯНА ТРИВОГА**;
відбій повітряної тривоги – **ВІДБІЙ ПОВІТРЯНОЇ ТРИВОГИ**;
загроза радіаційного зараження – **РАДІАЦІЙНЕ ЗАРАЖЕННЯ**;
загроза хімічного зараження – **ХІМІЧНЕ ЗАРАЖЕННЯ**;
загроза біологічного зараження – **БІОЛОГІЧНЕ ЗАРАЖЕННЯ**.

Оповіщення у мирний час про загрозу та виникнення надзвичайних ситуацій здійснюється за повідомленнями:

у разі аварії на АЕС;
у разі аварії на хімічно небезпечному об'єкті;
у разі можливого землетрусу;
у разі повені;
у разі урагану та інших надзвичайних ситуацій.

Пам'ятка громадянам про дії після сигналу повідомлення

Способи подачі сигналу	Дії сигналу
Повітряна тривога	
Безперервний дзвін сирен, гудків протягом 2-3 хв.	Зупиняються всі роботи, вимикаються прилади, силова мережа. Виключається подача електричного струму, газу. Робітники й службовці прямують до сховищ
Радіосигнал: «Увага! Увага! Увага! Повітряна тривога!»	Якщо сигнал застав вас удома, негайно вимкніть нагрівальні прилади, газ, світло, загасіть вогонь у печі, одягніть дітей, візьміть засоби індивідуального захисту: протигаз, ватно-марлеву пов'язку, аптечку, документи, необхідні речі, запас харчів і води. Вимкніть зовнішнє і внутрішнє світло і швидко прямуйте до сховища. Якщо сигнал тривоги застав вас на вулиці, необхідно сховатися в найближчому сховищі. Якщо ви не встигли зайняти місце у сховищі, можна сховатися у підвалах, підземних переходах, тунелях. Якщо поблизу немає підземних споруд ховайтеся у траншеях, канавах, ямах, ярах та інших місцях, обов'язково надіньте засоби індивідуального захисту
Радіаційна небезпека	

Радіосигнал: «Увага! Увага! Громадяни! Радіаційна небезпека! Радіаційна небезпека!»	Надіньте респіратор, протипишову тканину- маску або ватно-марлеву пов'язку, а при їх відсутності – протигаз. Візьміть запас харчів, води, предмети першої необхідності і прямуйте до сховищ. При їх відсутності надійним захистом можуть бути кам'яні споруди і підвали. Якщо ви сховались у квартирі або на підприємстві, не гайте часу: приступайте до герметизації приміщення, зачиніть вікна, двері, завішайте к щільною тканиною, заткніть усі щілини. Якщо ви перебуваєте на зараженій місцевості або вам доведеться подолати район ураження, необхідно прийняти засіб №1 з індивідуальної аптечки. Вихід Із сховища можливий тільки за розпорядженням місцевих органів ЦЗ
Хімічна тривога	
Радіосигнал: «Увага! Увага! Громадяни! Хімічна тривога! Хімічна тривога!»	Почувши сигнал, надіньте протигаз, засоби захисту шкіри та сховайтесь у сховищі. При загрозі хімічного ураження необхідно прийняти антидот, біологічного ураження – протибіологічний засіб №1 з аптечки А1-2. Якщо захисної споруди немає – використовуйте житло, виробничі та підсобні приміщення

Примітка:

1. Залишати захисні сховища можна після рішення місцевих органів Цивільного захисту і сигналу «Відбій повітряної тривоги».
 2. Отримавши розпорядження на евакуацію, візьміть документи на всіх членів сім'ї, засоби індивідуального захисту, медикаменти, 2-3-добовий запас харчів, міцний теплий одяг, зручний для роботи, прямуйте на підприємство, в якому працюєте, разом із членами сім'ї.
- Якщо ніхто з сім'ї не працює на підприємстві, потрібно швидко йти до будинкоуправління або ЖЕКу.

2. Навчання населення діям при загрозі та виникненні надзвичайних ситуацій – сукупність організаційних і навчально-методичних заходів щодо підвищення теоретичних і практичних знань для населення, набуття й закріплення практичних навичок, необхідних для збереження життя та здоров'я людей в умовах надзвичайної ситуації й під час виконання невідкладних робіт у зоні надзвичайної ситуації або в осередку ураження.

Навчання населення діям у НС здійснюється:

- за місцем роботи – працюючого населення;
- за місцем навчання – дітей дошкільного віку, учнів та студентів;
- за місцем проживання – непрацюючого населення.

Навчання працюючого населення діям у НС є обов'язковим і здійснюється у робочий час за рахунок коштів роботодавця за програмами підготовки населення діям у НС, а також під час проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту.

Навчання учнів, студентів та дітей дошкільного віку діям у НС та правилам пожежної безпеки є обов'язковим і здійснюється під час навчально-виховного процесу.

Навчання непрацюючого населення діям у НС здійснюється шляхом проведення інформаційно-просвітницької роботи за місцем проживання та самостійного вивчення загальної програми навчання населення діям у НС та інших інформаційно-довідкових матеріалів з питань цивільного захисту, правил пожежної безпеки у побуті та громадських місцях.

Спостереження і контроль за довкіллям, продуктами харчування і водою забезпечується створенням і підтримкою у постійній готовності загальнодержавної і територіальних систем спостереження і контролю з включенням до них існуючих сил та засобів контролю незалежно від підпорядкованості.

Укриття в захисних спорудах, якому підлягає усе населення відповідно до приналежності (працююча зміна, населення, яке проживає в небезпечних зонах, тощо), досягається створенням фонду захисних споруд.

Евакуаційні заходи, які проводяться в містах та інших населених пунктах, які мають об'єкти підвищеної небезпеки, а також у воєнний час, основним способом захисту населення є евакуація і розміщення його у позаміській зоні.

Евакуація (ст. КЦЗ України), обов'язкова; загальна або часткова; тимчасова або безповоротна;

Інженерний захист проводиться з метою виконання вимог ІТЗ із питань забудови міст, розміщення ПНО, будівлі будинків, інженерних споруд та інше.

Медичний захист проводиться для зменшення ступеня ураження людей, своєчасного надання допомоги постраждалим та їх лікування, забезпечення епідемічного благополуччя в районах надзвичайних ситуацій.

Біологічний захист включає своєчасне виявлення чинників біологічного зараження, їх характеру і масштабів, проведення комплексу адміністративно-господарських, режимно-обмежувальних і спеціальних протиепідемічних та медичних заходів;

Радіаційний і хімічний захист включає заходи щодо виявлення і оцінки радіаційної та хімічної обстановки, організацію і здійснення дозиметричного та хімічного контролю, розроблення типових режимів радіаційного захисту, забезпечення засобами індивідуального захисту, організацію і проведення спеціальної обробки.

Колективні засоби захисту.

Захисні споруди призначені для захисту людей від наслідків аварій (катастроф), стихійних лих, а також від уражаючих факторів ЗМЗ та звичайних засобів нападу дії вторинних уражаючих факторів.

Захисні споруди поділяються за:

1) місткістю:

- малої місткості (150-600 осіб);
- середньої місткості (600-2000 осіб);
- великої місткості (більше 2000 осіб);
- призначенням: для захисту населення; для розміщення органів управління (КП, ПУ, ВЗ) і медичних установ;

2) місцезнаходженням: вбудовані; окремо стоячі; метрополітени; у гірських виробках,

3) термінами будівництва: збудовані завчасно; швидкозбудовані.

4) захисними властивостями: сховища; протирадіаційні укриття (ПРУ); найпростіші укриття - щілини (відкриті та перекриті).

Відповідно до статті 32 Кодексу цивільного захисту Укриття населення у захисних спорудах цивільного захисту:

1. До захисних споруд цивільного захисту належать:

1) сховище – герметична споруда для захисту людей, в якій протягом певного часу створюються умови, що виключають вплив на них небезпечних факторів, які виникають внаслідок надзвичайної ситуації, воєнних (бойових) дій та терористичних актів;

Сховища забезпечують надійний захист людей від уражаючих факторів (високих температур, шкідливих газів у зонах пожеж, вибухонебезпечних, радіоактивних і сильнодіючих отруйних речовин, обвалів та уламків зруйнованих будівель і споруд та інше), а також ЗМЗ і звичайних засобів нападу

2) протирадіаційне укриття – негерметична споруда для захисту людей, в якій створюються умови, що виключають вплив на них іонізуючого опромінення у разі радіоактивного забруднення місцевості;

3) швидкостроювана захисна споруда цивільного захисту – захисна споруда, що зводиться із спеціальних конструкцій за короткий час для захисту людей від дії засобів ураження в особливий період.

2. Для захисту людей від деяких факторів небезпеки, що виникають внаслідок надзвичайних ситуацій у мирний час, та дії засобів ураження в особливий період також використовуються споруди подвійного призначення та найпростіші укриття.

Споруда подвійного призначення - це наземна або підземна споруда, що може бути використана за основним функціональним призначенням і для захисту населення.

Найпростіше укриття – це фортифікаційна споруда, цокольне або підвальне приміщення, що знижує комбіноване ураження людей від небезпечних наслідків надзвичайних ситуацій, а також від дії засобів ураження в особливий період.

3. Укриттю підлягають:

1) у сховищах:

а) працівники найбільшої працюючої зміни суб'єктів господарювання, віднесених до відповідних категорій цивільного захисту та розташованих у зонах можливих значних руйнувань населених пунктів, які продовжують свою діяльність в особливий період;

б) персонал атомних електростанцій, інших ядерних установок і працівники суб'єктів господарювання, які забезпечують функціонування таких станцій (установок);

в) працівники найбільшої працюючої зміни суб'єктів господарювання, віднесених до категорії особливої важливості цивільного захисту та розташованих за межами зон можливих значних руйнувань населених пунктів, а також працівники чергового персоналу суб'єктів господарювання, які забезпечують життєдіяльність міст, віднесених до відповідних груп цивільного захисту;

г) хворі, медичний та обслуговуючий персонал закладів охорони здоров'я, які не підлягають евакуації або не можуть бути евакуйовані у безпечне місце;

2) у протирадіаційних укриттях:

а) працівники суб'єктів господарювання, віднесених до першої та другої категорій цивільного захисту та розташованих за межами зон можливих значних руйнувань населених пунктів, які продовжують свою діяльність у воєнний час;

б) працівники суб'єктів господарювання, розташованих у зонах можливих руйнувань, небезпечного і значного радіоактивного забруднення навколо атомних електростанцій;

в) населення міст, не віднесених до груп цивільного захисту, та інших населених пунктів, а також населення, евакуйоване з міст, віднесених до груп цивільного захисту і зон можливих значних руйнувань;

г) хворі, медичний та обслуговуючий персонал закладів охорони здоров'я, розташованих за межами зон можливих значних руйнувань міст, віднесених до груп цивільного захисту, і суб'єктів господарювання, віднесених до категорій цивільного захисту, а також закладів охорони здоров'я, які продовжують свою діяльність у воєнний час;

3) у швидкоспоруджуваних захисних спорудах цивільного захисту, найпростіших укриттях та спорудах подвійного призначення - населення міст, віднесених до груп цивільного захисту, яке не підлягає евакуації у безпечне місце, а також інших населених пунктів.

Евакуація – це організований вихід працівників підприємств та організацій, які припиняють або переносять свою діяльність у заміську зону, а також непрацездатного й незайнятого у виробництві населення.

Для швидкого виходу (виїзду) населення евакуацію проводять комбінованим способом.

Комбінований спосіб евакуації полягає в тому, що населення покидає місто різноманітними засобами (метро, автомобілі тощо).

Як правило, транспортом вивозять робочі зміни, формування Цивільної оборони, дітей і літніх людей, інвалідів, вагітних жінок тощо.

Евакуація населення проводиться за територіально-виробничим принципом. Це означає, що вихід у заміську зону робітників і службовців, евакуйованих членів їхньої сімей, студентів ВУЗів, учнів шкіл та училищ організовується через підприємства, навчальний заклад.

2. Залежно від особливостей надзвичайної ситуації встановлюються такі види евакуації:

1) обов'язкова;

2) загальна або часткова;

3) тимчасова або безповоротна.

3. Рішення про проведення евакуації приймають:

1) на державному рівні - Кабінет Міністрів України;

2) на регіональному рівні - Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації;

3) на місцевому рівні - районні, районні у містах Києві чи Севастополі державні адміністрації, відповідні органи місцевого самоврядування;

4) на об'єктовому рівні - керівники суб'єктів господарювання.

У разі виникнення радіаційних аварій рішення про евакуацію населення, яке може потрапити до зони радіоактивного забруднення, приймається місцевими державними адміністраціями на підставі висновку санітарно-епідеміологічної служби відповідно до прогнозованого дозового навантаження на населення або за інформацією суб'єктів господарювання, які експлуатують ядерні установки, про випадки порушень у їх роботі.

5. У невідкладних випадках керівник робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, а в разі його відсутності - керівник аварійно-рятувальної служби, який першим прибув у зону надзвичайної ситуації, може прийняти рішення про проведення екстреної евакуації населення із зони надзвичайної ситуації або зони можливого ураження.

6. Основні повноваження поліції у випадку надзвичайних ситуацій.

Відповідно до ст. 23 Основні повноваження поліції Закону України «Про національну поліцію» поліцейський:

- «здійснює контроль у межах своєї компетенції, визначеної законом, за дотриманням вимог режиму радіаційної безпеки у спеціально визначеній зоні радіоактивного забруднення та
- «сприяє забезпеченню відповідно до закону правового режиму воєнного або надзвичайного стану, зони надзвичайної екологічної ситуації у разі їх оголошення на всій території України або в окремій місцевості».

Відповідно до Плану реагування на надзвичайні ситуації державного рівня : Постанова КМ України від 14.03.2018 № 223. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/go/223-2018-%D0%BF>

Перелік функцій та основних завдань органів управління і сил цивільного захисту, що залучаються до ліквідації наслідків НС державного рівня

1. Функції центральних органів виконавчої влади

МВС (Національна поліція, Національна гвардія)

1. Здійснення заходів з рятування людей, забезпечення їх безпеки та охорони майна
2. Забезпечення публічної безпеки і порядку
3. Надання допомоги органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування у відселенні людей з місць, небезпечних для проживання, проведенні евакуації населення
4. Охорона режимно-обмежувальних і карантинних зон навколо осередків радіоактивного, хімічного, бактеріологічного (біологічного) зараження та під час їх ліквідації
5. Участь підпорядкованих органів управління, сил і засобів (у межах їх тактико-технічних можливостей) у проведенні аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт на межі та поблизу до районів виникнення надзвичайних ситуацій
6. Регулювання дорожнього руху та здійснення контролю за додержанням [Правил дорожнього руху](#) його учасниками та за правомірністю експлуатації транспортних засобів на вулично-дорожній мережі
7. Супроводження транспортних засобів у випадках, передбачених законом
8. Здійснення адресно-довідкової роботи та участь у роботі відповідних комісій держадміністрацій з обліку втрат населення (через ДМС)